

Inventering av insekter vid området runt Finngösabäckens mynning, Säveån, Partille kommun

Tofta herrgård och almallén, Kungälv kommun

2013-11-08

Insekter med fokus på skalbaggar

Under sommarsäsongen 2013 genomförde Naturcentrum AB en inventering av insekter inför förstärkningsarbeten längs en sträcka av Säveån vid Finngösabäckens mynning, Partille kommun. Området hyser inga kända insektsvärden, men ingår i Säveåns Natura 2000-område.

Inventeringen visar att det finns vissa naturvärden i området. Två rödlistade arter noterades, men även flera andra arter som indikerar rikedom av död ved. Ett par arter med östlig utbredning, som i Västsverige indikerar högre naturvärden, hittades också. Intressantare vedlevande arter som noterades var ädelguldbagge NT, halvknäpparen *Xylophilus corticalis* NT, ljusfläckig vedsvampbagge NT²⁰⁰⁰ och gulskuldrad svampklobagge. I övriga artgrupper var fynden både få och av lägre naturvårdsintresse.

Rapport: Franc, N. 2012: *Inventering av insekter vid området runt Finngösabäckens mynning, Säveån, Partille kommun.* Rapport Naturcentrum AB på uppdrag av Trafikverket.

Inventering: Niklas Franc 2013.

Rapport: Niklas Franc, Naturcentrum AB.

På uppdrag av: Trafikverket genom Peter Rohde, Sweco.

Omslagsbild: fönsterfälla ppå död klen ask. Foto: Naturcentrum AB.

Övriga fotografier: Niklas Franc, Naturcentrum AB.

Material och metod

Undersökningsområdet sträcker sig från industriområdena vid Gamla Kornvägen och Eckens väg och västerut till strax nedströms Finngösabäckens mynning i Säveån, Partille Kommun.

Syftet med inventeringen är att undersöka förekomst av sällsynta eller rödlistade arter bland skalbaggar och andra insekter i området. Rödlistekategorier anges enligt Gärdenfors (2010).

Inventeringen genomfördes med flera olika metoder för att täcka en så stor del som möjligt av olika intressanta substrat i området. Miljöerna i området består främst av tät skuggig ädellövskog, glesare blandlövskog, glest beskogad ängsmark, träd- och buskbevuxna strandbrinkar med leriga lerslänter, och slyskog.

Delmiljöer inom inventeringsområdet.

Inventeringen genomfördes med fönsterfällor som placerades på döda och döende trädstammar, markfällor, direktsök som genomfördes på och i död ved efter vuxna djur, gnagspår och utgångshål, och i lerslänter ner mot ån och bäcken. Dessutom gjordes en del slaghävning, hävning med fjärilshåv, bankning, sallning av lövförna och mulm, och ett nattbesök med pannlampa.

Fyra fönsterfällor och två markfällor placerades ut i april. Fönsterfällorna placerades på döda eller ihåliga stammar. Fönsterfällornas "fångstrutor" utgörs av genomskinlig plast, 25 x 40 cm stora. Under fångstrutorerna sitter vita uppsamlingskärler med en mättad saltlösning och ett par droppar diskmedel. Den ena markfällan placerades i kanten mellan strandbrinken och ängsmarken centralt i området och den andra grävdes ner i mulmen på den grova sälgen på norrsidan av Säveån. Markfällorna är plastburkar med 12 cm diameter i öppningen. Samma vätska användes som i fönsterfällorna.

Fönsterfälla på ihålig sälg, Säveåns norrsida.

Placering av fällor och inventeringsområde

Resultat

Sammanfattning

Insektsinventeringen resulterade i två funna rödlistade arter och ytterligare ett antal djur som indikerar att området innehåller en hel del död ved. De flesta veddjuren är av trivial karaktär, men helheten med de rödlistade arterna och ytterligare ett par arter som i landet anses vara östliga ger ändå en helhetsbild, där vedmiljöerna bedöms ha regionalt intressanta naturvärden (klass 2). De mest intressanta arterna ädelguldbagge NT och halvknäpparen *Xylophilus corticalis* NT hittades båda två i den täta skuggiga blandskogen.

Strandmiljöerna till både Säveån och Finngössabäcken bedömdes initialt som intressanta pga av regionalt intressanta arter som jordlöparen *Bembidion stephensi* och kortvingen *Stenus calcaratus* som lever i den typen av miljöer. Resultatet från sällning och direktsök i strandzonerna visade dock bara på triviala strandarter och inga arter av naturvårdsintresse. Strandzonernas inslag av buskar, träd och död ved visade heller inga direkt intressanta arter, men i strändernas helhetskaraktär finns strukturer i form av död ved, sägbuskage och lerslänter som tillsammans med vattendragets uppströms- och nedströms värden ändå motiverar en naturvärdesklassning ur ett insektsperspektiv.

De strukturella värden och naturvärdesintressanta arter som noterats i inventeringen presenteras nedan för de olika delmiljöerna.

Tät skuggig ädellövskog

Naturvärdesklass 2 (allmänna naturvärden)

Naturvärdesarter: ljusfläckig vedsvampbagge *Mycetophagus populi*, gulskuldrad svampklobagge *Mycetochara flavipes*

Naturvärdesstrukturer: ädellövskog med inslag av triviallöv, klen död ved, grov död ved.

Området är en blandad ädellövskog med inslag av triviallöv. Krontäckningen i skogen är hög och området mycket skuggigt. Här finns rikligt med klen död ved och både stående och liggande grövre död ved. Den grövre döda veden hyser en hel del vedsvampar som bland annat fnösk- och björktickor som förekommer rikligt på högstubbar och lågor av björk. I området noterades främst insekter knutna till vedsvamp. Bland annat finns rikligt med svartbaggen *Bolitophagus reticulatus* som ofta uppträder på björk- och fnöskticka. Dessutom fångades de normalt östliga ljusfläckiga vedsvampbaggen och gulskuldrad svampklobagge i fönsterfällan. De är ovanliga i västra delen av landet och får ses som en god indikator på att det i miljön utmed Säreån finns relativt gott om död ved. Den ljusfläckiga vedsvampbaggen var på 2000 år rödlista klassad som NT.

Utöver själva ädellövskogsmiljön så löper båda vattendragen genom området. Stränderna inventerades på flera platser, men inga arter av naturvårdsintresse kunde uppbringas. Med dagens orördhet som hävdregim, kommer området på sikt att kunna utveckla ännu högre naturvärden för insekter. Klassningen idag baseras på områdets lövkaraktär, inslaget av död ved och fyndet av de östliga skalbaggsarterna.

Björklåga med ofokuserad fnöskticka

Tät blandlövskog

Naturvärdesklass 2 (regionala naturvärden)

Naturvärdesarter: ädelguldbagge *Gnorimus nobilis* NT, vedsvampbaggen *Mycetophagus multipunctatus* (NT i Norge)

Naturvärdesstrukturer: gott om grövre död ved, rikligt med trädsvamp

Den täta blandlövskogen hyser en hel del död ved i de flesta dimensioner och nedbrytningsklasser. Det finns också en del luckor där solljus kan komma ner och i alla fall vissa stunder av dagen ge en del sol-exponerad ved. Skogen är dock relativt ung och kan på sikt utveckla och förstärka dagens värden för vedlevande insekter. I fönsterfällan fångades den rödlistade ädelguldbaggen vars larver utvecklas i tidiga stadier hos hålträd och gärna då i vitrötad ved som det finns rikligt av i området. Vedsvampbaggen *Mycetophagus multipunctatus* är tidigare hittad i Göteborgsområdet men är ändå en god indikator på god kontinuitet av död ved och vedsvamp. I Norge är den rödlistad som NT, men i Sverige är den känd från hela landet.

Strandbrinkarna är även de relativt skuggiga och sällning av lövförna i sälgbuskar och stranddrift, liksom direktsök i och dränkna gav inget resultat tresse. Klassningen av på fynden av de ovan na, strukturerna av komsten av ved-

ning av lerstränder-av naturvårdsin-området baserar sig angivna skalbaggar-död ved och föresvamp.

Fönsterfälla på al-

högstubbe med altickor

Luckig lövskog

Naturvärdesklass 2 (allmänna naturvärden)

Naturvärdesarter: halvknäpparen *Xylophilus corticalis* NT, vedsvampbaggen *Mycetophagus multipunctatus* (NT i Norge)

Naturvärdesstrukturer: solexponerad död lövved, brynmiljöer, högortsäng med en del blommor

Högortsäng med inslag av äldre och yngre lövträd som står solexponerat. Här finns både grova sälgar med bäverangrepp, hassel och ask. En del träd är döda eller döende och all död ved är solexponerad. Högortsängen har inslag av blommor som är viktiga nektarkällor för många vedlevande insekter och för humlor, solitära bin och fjärilar. Arter som noterats i området är dock av trivial karaktär. Detsamma gäller för marklevande arter som fångades i fallfällan. I fönsterfällan som satt på en död ask fångades dock den rödlistade halvknäpparen *Xylophilus corticalis* NT. Den är noterad på många typer av död ved, men uppträder i låga populationer och har en västlig utbredning i landet. Dessutom hittades ett exemplar av den ovan nämnda vedsvampbaggen *Mycetophagus multipunctatus* i markfällan.

Utmed lerslänterna i strandbrinken noterades samma triviala arter som i övriga områden.

Fönsterfälla på död ask med delar av högörsängen i bakgrunden

Lucky strandskog

Naturvärdesklass: 3 (naturvärden)

Naturvärdesarter: -

Naturvärdesstrukturer: grov ihålig pil, leriga strandbrinkar, sälgbuskage

Strandbrinkarna med lövträd och buskar på båda sidorna av Sävån uppvisar många för insekter intressanta strukturer. Här finns stora sälgsnår som främst är viktiga som nektar- och pollenkällor för solitära bin och humlor under våren. Här finns också lerslänter ner mot ån och en del gräsbevuxna marker. Det finns också enstaka grövre lövträd, bland annat en ihålig grov pil där en fallfälla placerades i mulmen och en fönsterfälla sattes invid död ved vid en hålighet.

Inga naturvårdsintressanta arter noterades i området, men vid besöket i april var insektsaktiviteten vid sälgbuskarna mycket hög. Området klassas som lokalt intressanta på grund av de för insekter gynnsamma strukturerna i området.

Fönsterfälla på ihålig pil invid Sävån

Andra intressanta arter

Utöver ovan nämnda arter hittades också ett exemplar av en för landet ny art av fuktbagge, *Cryptophagus insulicola*. Djuret har ännu inte hunnit blivit konfirmerat och det kan tyvärr ta sin tid. Artens naturvärdsvärde är lågt och hade inte påverkat de bedömningar som gjorts. Naturvärdesklass 3 (allmänna naturvärden)

Litteraturförteckning

ArtPortalen: <http://www.artportalen.se/>

Gärdenfors, U. (ed). 2010. *Rödlistade arter i Sverige 2010*. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Bilagor

Bilaga 1: Artlista insekter

Familj Art	Habitat				Kommentar
	Tät blandlövsog	Luckig lövsog	Tät ädellövsog	Luckig strandskog	
Anobiidae					
Dorcatoma dresdensis	1				
Ptilinus pectinicornis	1				
Anthribidae					
Allandrus undulatus		1			
Apidae					
Andrena haemorrhoa				1	
Andrena sp.		1		1	
Andrena wilkella				1	
Apis mellifera				1	
Bombus pascuorum		2		1	
Bombus lapidarius		1			
Bombus hypnorum		1			
Bombus norvegicus				1	
Bombus terrestris				1	
Byturidae					
Byturus ochraeus	1			1	
Byturus tomentosus			1	1	
Cantharidae					
Cantharis nigricans		1			
Cantharis rufa		1			
Carabidae					
Agonum assimile	1				
Bembidion femoratum				2	
Bembidion unicolor		1		4	
Carabus nemoralis		1			
Elaphrus cupreus				2	
Olistophus rotundatus				2	
Platynus assimilis				1	
Pterostichus oblongopunctatus	1				
Pterostichus strenuus		2			
Cerambycidae					
Clytus arietis		1			
Leiopus linnei		1			
Tetrops praeustus		1			
Cisiidae					
Cis castaneus	1				
Coccinellidae					
Nedyus quadrimaculatus		1		1	
Cryptophagidae					
Antherophagus pallens	1				
Cryptophagus insulicola	1				ny Sverige
Curculionidae					
Anthonomus rectirostris	1				
Anthonomus ruficornis		1		1	
Hylesinus fraxini		2			
Magdalis ruficornis		4	1	2	
Pityogenes chalcographus			1		
Trypodendron lineatum			1		
Dagfjäril					
Amiral		1			
Citronfjäril		2			
Aurorafjäril	1				
Svingelgräsfjäril				1	
Påfågelläga				1	
Puktörneblåvinge				1	
Elateridae					
Ampedus pomorum	1	1		1	
Athous haemorrhoidalis	1	2	1		
Dalopius marginatus	2	3	1		
Denticollis linearis			1		
Erotylidae					
Dacne bipustulata		1			
Triplax aenea	1		1		
Eucnemidae					
Xylophilus corticalis		1			NT

Formicidae					
<i>Lasius flavus</i>		1			
<i>Myrmica rubra</i>		1			
<i>Myrmica</i> sp.		1			
Histeridae					
<i>Gnathoncus buyssoni</i>	1				
<i>Gnathoncus nannetensis</i>		1			
Latridiidae					
<i>Corticinara gibbosa</i>		1	1		
<i>Enicmus fungicola</i>	1				
<i>Enicmus rugosus</i>			1		
<i>Enicmus testaceus</i>	1		1		
Leiodidae					
<i>Agathidium badium</i>			1		
<i>Anisotoma humeralis</i>	2				
<i>Sciodrepoides watsoni</i>		1			
Lucanidae					
<i>Sinodendron cylindricum</i>	1				
Melandryidae					
<i>Abdera flexuosa</i>	1				
<i>Orchesia micans</i>	3				
Melyridae					
<i>Dasytes plumbeus</i>	1	2	1	1	
<i>Malachus bipustulatus</i>	1				
Mycetophagidae					
<i>Mycetophagus multipunctatus</i>	2	1			NT i Norge
<i>Mycetophagus populi</i>			1		NT rödlistan 2000
Nitidulidae					
<i>Glischrochilus hortensis</i>		1			
<i>Meligethes aenea</i>	1	1		1	
<i>Meligethes caudatus</i>	1				
Pyrochroidae					
<i>Schizotus pectinicornis</i>		1	1		
Scarabaeidae					
<i>Gnorimus nobilis</i>	1				NT
<i>Phyllopertha horticola</i>		2			
Scraptiidae					
<i>Anaspis frontalis</i>	1	3	1	1	
<i>Anaspis rufilabris</i>		2	1		
Sesiidae					
<i>Synanthedon tipuliformis</i>		1			
Sphindidae					
<i>Aspidiphorus orbiculatus</i>	1				
Staphylinidae					
<i>Aleochara curtula</i>		3		1	
<i>Brachygluta haematica</i>		1			
<i>Scaphisoma agaricinum</i>		1	1	1	
Syrphidae					
<i>Episyrphus balteatus</i>	1	3		1	
<i>Helophilus pendulus</i>		4		2	
<i>Eupeodes corallae</i>	1	1			
<i>Myathropa florea</i>		2		1	
<i>Eristalis intricaria</i>		1		1	
<i>Xylota segnis</i>		1			
<i>Rhingia campestris</i>		2		1	
Tenebrionidae					
<i>Bolitophagus reticulatus</i>			2		
<i>Mycetochara flavipes</i>			1		ovanlig V Sverige
Throscidae					
<i>Trixagus carinifrons</i>	2		1		
Tipulidae					
<i>Tipula atrata</i>	2				
<i>Tipula paludosa</i>			1		
<i>Nephrotoma crocata</i>			1		
Xylophagidae					
<i>Xylophagus ater</i>	1				